37 020 IV Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2027

Nr. 23 Brief van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 september 2026

Op 2 april jl. heb ik uw Kamer het verslag van de Evaluatiecommissie Onderlinge Regeling Samenwerking bij Hervormingen toegestuurd.[1] Sindsdien heb ik de uitkomsten van deze evaluatie besproken met de Minister-Presidenten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. In deze brief geef ik u graag mijn appreciatie van de conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport en neem ik u mee in het vervolgtraject.

Inleiding

Sinds begin 2021 werken Aruba, Curaçao en Sint Maarten aan de implementatie van hervormingen zoals vastgelegd in de Landspakketten. Ze worden daarbij ondersteund door de Tijdelijke Werkorganisatie van mijn ministerie. Met de komst van de Onderlinge Regeling Samenwerking bij Hervormingen heeft de samenwerking in april 2023 een juridische basis gekregen. Deze regeling kent een looptijd van vier jaar, met de mogelijkheid tot verlenging, telkens voor een periode van maximaal twee jaar.

Een jaar voor het verstrijken van de Onderlinge Regeling is een evaluatie van de doeltreffendheid en doelmatigheid van de regeling opgeleverd door een onafhankelijke Evaluatiecommissie. Deze evaluatie vormt belangrijke input voor besluitvorming door alle vier de betrokken Landen over verlenging van de samenwerking. In de afgelopen maanden zijn hier intensieve gesprekken over gevoerd.

Conclusies Evaluatiecommissie

De hoofdboodschap van de Evaluatiecommissie is dat de hervormingen uit de Landspakketten over het algemeen goed op gang gekomen zijn, maar nog niet altijd afgerond of al duurzaam geborgd. Het pakket maatregelen was breed en ambitieus in verhouding tot de uitvoeringscapaciteit en bestuurlijke en historische context van de Caribische Landen. De initiële looptijd van de Onderlinge Regeling is te beperkt voor volledige afronding en institutionele borging. De doelstellingen zijn echter nog steeds actueel en de samenwerking heeft wel aantoonbaar bijgedragen aan het op gang brengen van de hervormingen en het mobiliseren van uitvoeringskracht.

[1] Kamerstuk 36800-IV, nr. 52.

Deze conclusies van de Evaluatiecommissie zijn herkenbaar; de hervormingen zijn nog niet klaar. Ik erken daarbij echter wel graag al het werk dat in de afgelopen zes jaar door de Caribische Landen is verzet, ook al zijn de resultaten nog niet altijd even tastbaar of direct merkbaar in de samenleving. Het implementeren van een veelomvattend pakket aan institutionele hervormingen naast het reguliere werk, deels in crisistijd, en binnen een context van beperkte uitvoeringskracht en de specifieke schaal van kleine eilandstaten, is geen sinecure. Op sommige deelterreinen zijn vertragingen opgelopen die achteraf voorkomen hadden kunnen worden, maar structurele hervormingen zijn nou eenmaal processen die veel tijd vergen wanneer deze op gedegen en duurzame wijze worden aangepakt. Alleen met een zorgvuldige aanpak kan de economische weerbaarheid en bestuurskracht echt worden versterkt.

Aanbevelingen Evaluatiecommissie

De Evaluatiecommissie beveelt aan om de Onderlinge Regeling met twee jaar te verlengen, omdat verdere ondersteuning en samenwerking bij de uitvoering van hervormingen nog steeds van toegevoegde waarde is. Daarbij is het wel van belang om maatwerk per land te betrachten en prioriteiten te stellen binnen het huidige pakket hervormingen, voor een zo effectief mogelijk gebruik van de twee extra jaren samenwerking.

De Evaluatiecommissie doet een aantal specifieke aanbevelingen aan het adres van Nederland:

1. *Duidelijkheid over de mogelijkheid tot verlenging*
   De Evaluatiecommissie beveelt aan om op korte termijn bestuurlijke duidelijkheid te geven over de mogelijkheid tot voortzetting van de Onderlinge Regeling.

2. *Beschikbaarheid van middelen, expertise en capaciteit tot april 2029*
   Daarnaast raadt de Evaluatiecommissie aan om middelen, expertise en uitvoeringscapaciteit beschikbaar te houden.

3. *Actieve dialoog over vervolgafspraken*
   De laatste aanbeveling ziet op een actieve dialoog met de Landen over de vormgeving van eventuele vervolgafspraken na afloop van de Onderlinge Regeling.

Ik kan mij vinden in deze aanbevelingen. Daarom wordt het resterende budget van de Landspakketten ingezet om verlenging van de Onderlinge Regeling met twee jaar mogelijk te maken. Hiervoor wordt € 30,9 mln. van het eerder

toegekende budget doorgeschoven van 2027 naar de jaren 2028 (€ 21,3 mln.) en 2029 (€ 9,6 mln.) op artikel 4 van begrotingshoofdstuk IV Koninkrijksrelaties. Ook is apparaatsbudget gereserveerd om de Tijdelijke Werkorganisatie binnen mijn ministerie in stand te houden, waarmee stabiliteit in de uitvoeringsstructuur behouden blijft en de benodigde ondersteuning geboden kan worden.

Verlenging van de Onderlinge Regeling vergt instemming van de Staten van respectievelijk Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Dit traject kan in alle drie de landen in gang worden gezet. Bij akkoord van de Staten kan het bovengenoemde budget worden ingezet voor ondersteuning bij een aantal prioritaire hervormingen uit de Landspakketten, die randvoorwaardelijk zijn voor de verdere ontwikkeling van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

In het geval van verlenging volg ik graag de specifieke aanbevelingen die de Evaluatiecommissie hiervoor gedaan heeft. Met Minister-President Eman van Aruba heb ik daarom gesproken over het voortzetten van een beperkt aantal lopende hervormingstrajecten. Met Minister-President Pisas van Curaçao heb ik eveneens gesproken over afronding van een beperkt aantal prioritaire hervormingen. Dit maakt het mogelijk om specialistische kennis, deskundigheid en coördinatiekracht te blijven mobiliseren waar deze in de landen niet altijd of niet in voldoende mate beschikbaar zijn. Financiële ondersteuning vindt in beginsel plaats op basis van cofinanciering, waarmee de regeringen van respectievelijk Aruba en Curaçao blijk geven van eigenaarschap; het draagt bij aan de duurzame inbedding en borging van de beoogde resultaten.

Omdat Sint Maarten, zoals ook de Evaluatiecommissie aangeeft, van de drie landen met de meest kwetsbare institutionele uitgangspositie en randvoorwaarden te maken heeft, heb ik met Minister-President Mercelina gesproken over een uitgebreider ondersteuningspakket, dat ziet op verdere implementatie van lopende hervormingen, versterking van nationale uitvoeringscapaciteit en duurzame institutionele verankering van hervormingen binnen de Sint Maartense overheid, met duidelijke prioritering en fasering van randvoorwaardelijke hervormingstrajecten.

De hervormingen dienen uiteindelijk goed verankerd te worden door de landen na beëindiging van de Onderlinge Regeling. Ik vind het daarom belangrijk dat Aruba, Curaçao en Sint Maarten, als zij de samenwerking willen verlengen, duidelijk bestuurlijk commitment en eigenaarschap tonen, dat er prioriteiten worden gesteld en dat er heldere, resultaatgerichte plannen liggen voor afronding en duurzame borging. Na instemming van de Staten zal de Tijdelijke Werkorganisatie de prioriteiten met de uitvoeringsorganisaties op Aruba, Curaçao en Sint Maarten verder uitwerken. De resultaten hiervan zullen terug te vinden zijn in de eerste Uitvoeringsagenda en Uitvoeringsrapportage van 2027.

Ook in de derde aanbeveling van de Evaluatiecommissie kan ik mij vinden. Na afloop van een verlengde Onderlinge Regeling zullen er binnen het Koninkrijk vraagstukken blijven bestaan rondom bestuurskracht, uitvoeringscapaciteit en economische weerbaarheid. Mogelijk zijn in 2029 nog niet alle hervormingen gereed, en ontwikkelingen zoals klimaatverandering, geopolitieke spanningen en de structurele economische kwetsbaarheid van kleine eilandeconomieën zullen ook dan voor de nodige uitdagingen blijven zorgen. Ik ga daarom graag in een actieve dialoog met Aruba, Curaçao en Sint Maarten over de toekomstige kansen voor brede samenwerking binnen het Koninkrijk rond actuele thema's en institutionele versterking. De gezamenlijke top die dit najaar plaatsvindt zal daarvoor een eerste begin zijn.

Tot slot

Graag wil ik de Evaluatiecommissie zeer hartelijk danken voor hun werkzaamheden, herkenbare conclusies en bruikbare aanbevelingen. Zoals de Evaluatiecommissie terecht opmerkt, zijn in de werkpraktijk van de Onderlinge Regeling goede werkrelaties, wederzijds begrip en vertrouwen gegroeid, waar ik graag op voortbouw. Het Koninkrijk biedt veel kansen om elkaar wederzijds te versterken. Gelijkwaardige samenwerking met de Caribische Landen is dan ook een van de elementen waar het kabinet in de komende jaren op blijft inzetten.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
E. van der Burg